

FREDRIKSKYRKAN

"KYRKAN I CENTRUM - kyrkan i staden och staden i kyrkan"

Kyrkan ligger som en kompassros i staden. Andra kompasser pekar mot norr. Kyrkans riktning är en annan. Den sträcker sig mot öster: mot soluppgång och förnyelse och ytterst mot gudsrikets framtid.

Kom med på pilgrimsvandringen *via sacra* vandringen från väster till öster, den heliga vägen, mot den nya dagen i uppståndens ljus. Vandringen symboliserar både den enskilda människans levnads väg, trosvandring och mänsklighetens på väg mot fullheten.

Vision – Mission

Vår vision är att säkerställa Fredrikskyrkans dynamiska fortlevnad till en självklar samlingspunkt. Fredrikskyrkan vill vara en välkomnande plats, ett heligt rum med musik, rekreation, utbildning, existentiell och andlig fördjupning, ett centrum för bildning, socialt och andligt ansvarstagande, en plats för glädje och högtid, diakoni, kultur, utveckling och vila – ett levande kyrkorum mitt i livet. Diakoner, präster, musiker och andra medarbetare och volontärer har Fredrikskyrkan som tjänstgöringsplats och där kan möten mellan kyrka och samhälle ske.

Väggarna är genomträngda av generationers böner. De har tålt både lovsång och glädje, kamp och ifrågasättande, välstånd och katastrof, heligt och oheligt. De har sett makter komma och gå. De har hårbärerat sin tids bästa bildning och skapat ett centrum för undervisning och kunskapsförmedling. Också idag ser väggarna en stor rikedom av intryck. Turisten ser och ber på sitt sätt, den som kommer regelbundet på sitt sätt. Barnen som kommer för att se och uppleva får sin bild, arkitekturstudenterna som ritar valven i olika perspektiv en annan. I detta sammanhang framträder kyrkans förblivande väsen. “Church as a noun” says I go to church. “Church as a verb” says I *am* the church. The church is a verb, and it is happening now.

Kyrkorummets inneboende korsdrag

Korset är den kristna trons främsta symbol och också urformen för kyrkobyggnaden. Mittgången i kyrkan avbildar korsstammen med vandringen *via sacra*, och sidorummen med läktarna avbildar korsarmarna där pågående samtal, delande, bön, verksamhet är som en omfamning av hoppet.

Att aktualisera dopet i vår tid - förstärka dopets budskap

Dopfunten och altare accentuerar – *via sacra* – en helig väg. Från dopfunten i väster finns en linjeföring mot altaret, ett framåtriktande i rumsbildningen. Vägen från dopfunten till altaret, de båda sakramenten som Jesus själv instiftat och gett åt sin kyrka att förvalta, tydliggörs.

Kyrkorummets arkitektoniska utformning anknyter till klassisk teologi, en nära relation mellan dopet och nattvarden, mellan ”inträdets” och ”föreningens” sakrament, mellan de heliga ställena, där det nya livet föds och där de får sin näring. Grundtanken är att dopet inte utgör en avslutad punktuell handling utan inleder en process. Det ger ett tolkningsmönster för hela det kristna livet. I ljuset av dopet kan vi bearbeta våra mest grundläggande livsfrågor. I Kristus äger jag min djupaste identitet.

Dopet får alltså större plats både rumsligt och andligt. Dopfunten görs med tydligare uttryck och även med rinnande vatten. Den både syns och hörs och får dominera rummet på ett sätt som påminner om de tidiga kristna baptisteriernas tid. Även det fristående altaret, *versus populum*, har sitt ursprung i de äldsta kyrkorna, basilikorna, och först omkring 800-talet ställde sig prästen framför altaret med ryggen mot församlingen (*ad orientem*). Det fristående centralaltaret är en öppen altarplats med närhet och rymd. Tillbaka till källorna (*ad fontes*) i vår tid.

*Du levande hopp,
som stiger förnyat ur dopkällan öpp,
o giv mig de vingar som Anden dig gav,
att lätt jag mig svingar långt, långt bortom hav,
dit bort där Guds sol lyser evig och stark
på paradismark.*

*O kärlek, som är
det eviga livet i växlingen här,
smält om våra hjärtan i altarets glöd
och rena vårt stof från all sjukhet och död,
att glada vi känner, som eld i vårt blod,
de levandes mod.
(Sv ps 258:5,7)*

Fredrikskyrkan - Kortfattad byggnads- och renoveringshistoria

År 1697 beslutades av Kunglig Maj:t att en stenkyrka skulle uppföras för den Svenska församlingen i Karlskrona. Kyrkan benämndes ursprungligen Svenska kyrkan eller Storkyrkan men kom då den stod färdig att namnges efter kung Fredrik I. Fredrikskyrkan ritades redan på 1690-talet av Nicodemus Tessin d.y. men byggnationen påbörjades först år 1720 och kyrkan var då den invigdes år 1744 ännu inte färdigställd. Byggandet fördröjdes på grund av de svåra ekonomiska förhållandena under krigsåren i början av 1700-talet. Den 9 september år 1720 skedde den högtidliga grundläggningen med en storslagen ceremoni.

Byggnationen drog ut på tiden på grund av bristande ekonomiska resurser. År 1732 påbörjades takstolsresningen. Endast absidens tak täcktes ursprungligen med kopparplåt. Resterande tak belades dels med brädor eller träspån och dels med tegel. De ofärdiga tornen täcktes med en enkel brädavtäckning. Kyrkan stod utan valv, puts, bänkar och annan inredning till år 1742. 1 augusti år 1744 invigdes kyrkan som fortfarande inte var helt färdig. Invigningen skedde i närvaro av kronprins Adolf Fredrik. Först år 1758 slutfördes tornen efter fyra års arbete och fick det utseende de har idag. De av Tessin planerade tornöverbbyggnaderna samt friskulpturerna på västfasadens gavelspets och i nischerna på ömse sidor om västportalen kom aldrig till stånd.

Orgeln uppfördes år 1764, av Lars Wahlberg i Kalmar.

Stadsbranden år 1790.

Tack vare de kraftigt murade valven klarade sig Fredrikskyrkan relativt bra vid den stora stadsbranden i Karlskrona 17 juni år 1790. Yttertaket fattade dock eld och takstolarna förstördes. I samband med reparationen efter branden togs frågan om tornens färdigställande upp och såväl Olof Tempelman som stadsarkitekten David Rosenbaum upprättade olika förslag. Inget av dessa realiserades dock. I samband med restaureringen täcktes samtliga tak med kopparplåt.

1800-talet

Under 1800-talet utfördes få arbeten i kyrkan. Predikstolen i nyklassicistisk stil tillkom år 1854 efter förslag av J. A. Hawerman. Den ersatte då den gamla predikstolen som ursprungligen kom från Kristianopels kyrka och som tidigare tjänstgjort i den tillfälliga kyrkan Hedvig Eleonora. Taket byttes år 1866.

År 1839 beslöts att Storkyrko- och Tyska församlingarna i Karlskrona, med Fredrikskyrkan respektive Trefaldighetskyrkan (eller Tyska kyrkan) skulle förenas till en församling under namnet Karlskrona stadsförsamling.

1900-talet

1913 -15 genomgick kyrkans interiör en omfattande restaurering. Bänkarna gjordes bekvämare och bänkkvarteren och läktarna byggdes om. De översta läktarna i korsarmarna togs ner och panelerna användes istället som väggbröstning i sakristian.

Kyrkan fick ett nytt kalkstengolv och ny inredning bestående av altarskåp, altaruppsats, altarbord och altarring med knäfall, ritades av arkitekt Axel Lindegren som ledde restaureringen. Nya blyspröjsade fönster med ytterglas av enkelt ofärgat fönsterglas och innerglas av antikglas sattes in. I koret sattes glasmosaikfönster in, även de ritades av Axel Lindegren. Under orgelläktaren anordnades en förhall eller vapenhus.

I samband med restaureringen tömdes även de gravkamrarna under kyrkan och de döda begravades på den gamla kyrkogården vid Drottninggatan. I en del av de gamla gravkamrarna inreddes istället pannrum.

År 1948 genomfördes en uppsnygning och reparation av konsistorierummet som inreds till doprum.

Den senast utförda invändiga restaureringen genomfördes år 1967-1968.

Nytt värmesystem installerades år 1994, då kyrkan anslöts till kommunens fjärrvärmenät.

Fredrikskyrkan fick nytt koppartak 1999-2000 och en omfattande yttre renovering genomfördes med puts- och stenarbeten.

Vad förändrades i samband med renoveringen 2015-2018?

Fredrikskyrkan - nyrenoverad och ombyggd

Kyrkorummets arkitektur – det tysta språket – har formats av teologi, liturgi och kyrklig sed under kyrkans hela fortlevnad. Varje tid har ett ansvar att det språket fortsätter att utvecklas utifrån sin samtids behov och i samspel med gudstjänstens liturgi.

Fredrikskyrkans renovering och ombyggnad är en av Sveriges största ombyggnadsprojekt av en kyrka.

Ole Drachmann är arkitekten bakom kyrkorummets omgestaltning och renovering. Han är en internationellt känd restaureringsarkitekt och har bidragit till att förverkliga pastoratets visioner. Redan 2012 skapades visionerna om ett multifunktionellt kyrkorum som kan inhysa verksamheter och medarbetare alla veckans dagar. I pastoratets totala fastighetsstrategi ligger fokus på att prioritera kyrkobyggnader och avyttra vanliga byggnader. Äldre inventarier, såsom armaturer, Scheldons dopfont, psalmtavlor m.m. har konserverats och rengjorts.

Nya utrymmen finns nu där det tidigare fanns en fast bänkinredning, i långskeppets nischer, under läktarna och uppe på södra läktaren. Entrén har en nyrenoverad huvudtrappa som är tillgänglighetsanpassad med en person- och kisthiss.

I anslutning till vapenhuset har ytterligare en toalett och ett förrum byggts vid den befintliga tillgänglighetsanpassade toaletten. Norr om vapenhuset finns ett mindre kök för att kunna servera kyrkkaffe och enklare förtäring.

När man kommer in i långskeppet så ser man direkt att de fasta bänkarna är borttagna.

Golvvärme har installerats och de gamla kalkstensplattorna har blästrats och ytbehandlats.

I nischerna har det kompletterats med nya kalkstensplattor. Ekgolv är lagt i långskeppet där det tidigare stod fasta bänkar, på så sätt markeras kyrkorummets korsarmsform tydligt.

I mitten av långskeppet finns en elliptiskt formad dopfont som är 2.30 meter lång och 1.30 bred. Dopfonten är utsågad från ett diabasblock och består av en ytterform som har en krysshämrad grå yta. I mitten av dopfonten finns en innerskål som kan höjas och sänkas ner och upp ur ytterformen. Ur innerskålens mitt kommer det ett vattenflöde och när innerskålen är fylld rinner vattnet över kanten utmed sidorna och försvinner ned under ytterformen. Innerskålen är i blankslipad diabas för det skall kunna skapas en tydlig spegelbild av kyrkorummet på vattenytan. Dopfonten är formgiven av konstnär Pål Svensson.

Långskeppets sex nischer används som öppna eller halvöppna rum för samtal, andakter, barnens altare, dopljus, dopträd och utställningar. Den norra nischen närmast huvudentrén och köket är en del av ett serveringshörn för kaffe m m. I den södra nischen närmast huvudentrén skapas ett inglasat arbetsrum.

I stället för de fasta bänkinredningarna finns det flyttbara stolar som designats av den kände formgivaren Åke Axelsson.

Med en flexibel stolsinredning kan möbleringen anpassas efter olika behov och hur många besökare som förväntas komma.

Framme vid koret har ett nytt altare formgivits, även detta har utformats av Pål Svensson liksom dopfunten. Altaret är i carrara marmor och är elliptiskt, drygt två meter långt och 1.30 meter brett.

Framför koret finns det ett innovativt podie med fyra gradängsteg för körer och framträdanden. Podiet kan vara alltifrån nere i golvnivå, dvs vara en del av golvet, eller en bit över golvet som ett podie. En unik sak med podiet är att det även kommer att fungera som ett osynligt rum för förvaring. När podiet hissas upp i ett arbetsläge, ca 2.5 meter över golvnivå, är det som ett stort rum i rummet som kommer upp ur golvet, där man kan förvara stolar, textilier m.m.

Under läktarna ser man det två större rum för körövningar, möten, undervisning och annan verksamhet.

Båda rummen har vikbara glasdörrar och rummen kan vara både öppna eller stängda. Uppe på den södra läktaren blir det ett inglasat rum med 5-6 arbetsplatser.

På norra läktaren, bakom en ny fasad, återinvigdes 2019 den romantiska orgeln efter närmare 40 års tystnad. År 1905 byggdes nämnda orgelverk av Åkerman & Lund bakom den storslagna rokokofasaden och ersatte därmed Lars Wahlbergs orgel från 1764 som huvudinstrument. År 1980 monterades det romantiska orgelverket ned och ersattes av en mycket lyckad rekonstruktion, utförd av Grönlunds orgelbyggeri, av den ursprungliga 1700-talsorgeln. Båda de stora instrumenten byggda för Fredrikskyrkan och som dessutom föredömligt kompletterar varandra stilmässigt, har därmed sin givna plats i kyrkorummet på var sin läktare!

Den romantiska orgeln har dessutom ett fristående och flyttbart spelbord på kyrkgolvet, så kyrkomusikerna behöver inte sitta uppe på någon av läktarna för att spela, utan kan på golvnivå leda såväl kör som församling i sång. Spelbordet har även anpassade pedaler så att barn kan spela och öva på orgeln.

Bilder: Per Gustafsson, Charlotta Bäckström,
MickeOlsson.net

Församlingsexpeditionen tel: 0455-33 47 00
karlskrona-aspo.pastorat@svenskakyrkan.se
www.svenskakyrkan.se/karlskrona

 Svenska kyrkan Karlskrona

Svenska kyrkan
KARLSKRONA